

M 301 289

Ivona Březinová

Židle pro Anhelinu

Ilustrovala Mila

albatros | pasparta



Jablko

Anhelina seděla v ubytovně na rozviklané židli, nohy vyzuté z tenisek a opřené o parapet, a chroupala jablko. Bylo krásné, zpola zelenožluté, zpola lehce zardělé, s něžným dolíčkem kolem stopky. Chtěla si znovu kousnout, ale pak jablko oddálila od rtů, otočila ho k sobě ještě nenakousnutou stranou a zlehka plod přejela ukazováčkem. Připomínal jí obličej, který toužila pohladit. Jablka milovala. Doma v Charkově jich měli vždycky plný košík. A jen zbylo na dně pár posledních, přivezla jim babička další.

„Anhelino!“ ozvalo se z chodby.

„Tak, mamó? Ja tut!“

„Chody sjudy!“ volala jí maminka, ať za ní přijde.

Anhelina položila jablko, bleskurychle vjela do bot a pádila za hlasem. Třeba maminka konečně nese nějaké zprávy.

„Nu, ty znaješ ščos nove, mamó?“ ptala se dychtivě po novinkách.

„Ni,“ zklamala ji maminka, která neměla žádné informace, jen půlku chleba a máslo. „Ja zapytaju pislja roboty,“ dodala.

Anhelina si vzdychla. Mám jde shánět práci. Chodí takhle už přes týden. A proč? Kdyby radši... Stejně žádnou práci nesežene. V Charkově pracovala jako účetní. Ale copak tady někdo stojí o ukrajinskou účetní?

„Ja jdu,“ prohlásila maminka a mrkla na hodiny. „A čomu ty šče ne v školi, Anhelino?“ zeptala se vzápětí přísně, proč Anhelina ještě není ve škole.





Obě věděly, že vyučování začne za deset minut.

„Ja ne choču jty do školy,“ řekla Anhelina vzpurně, protože jít do školy se jí opravdu nechtělo.

„Ty musyš.“

„Čomu?“

„Ty musyš hovoryty po-česky.“

„Ja ne choču.“

„Jdy do školy!“ zvýšila maminka hlas.

Dívka pochopila, že déle vzdorovat nesmí. Na Ukrajině se rodičům neodmlouvá. A pro ukrajinské děti to platí i v případě, že momentálně na Ukrajině nejsou, že jsou dva tisíce kilometrů od domova. Anhelina navíc věděla, že maminka teď má úplně jiné starosti, i když o nich odmítá mluvit. Popadla tedy z věšáku bundu a vyběhla ze dveří. Nakousnuté jablko zůstalo ležet na stole.

„Bože mij, dity,“ klesla maminka na židli, na níž před chvílí seděla dvanáctiletá dcera. „Bože mij,“ vzdychla s rukama na obličeji.

Ale pak rychle vstala, přičísla si vlasy hřebenem, který dostaly na shromaždišti utečenců hned za hranicemi, a s hrdě vztyčenou hlavou vyšla na ulici vonící jarem. Obejde úřady. Někdo jim přece musí pomoci.

Maksym s Mykolou lítali po třídě a hlasitým jekotem se pokoušeli napodobit řev motorů bojových stíhaček.

Polina chtěla ukázat, jak už umí českou abecedu, a snažila se kluky překřičet. Larysa jí zdatně pomáhala, takže pištění se rázem zdvojnásobilo.

Svitlana s ukazováčky narvanými do uší stála jednou nohou ve dveřích, připravená prchnout, kdyby se hluk už nedal vydržet. Příliš k tomu nechybělo.

Volodymyr s Oleksandrem si ovšem randálu nevšíмали. Stáli u okna a se zachmuřenými výrazy hleděli do Oleksandrova mobilu.

Zbytek ukrajinských dětí po sobě házel plyšovou municí, kterou jim předešlého dne přinesla Jelyzaveta jako výsledek sbírky místních občanů. Jenže děti nepotřebovaly plyšáky. Cestou jich každý dostal několik. Polina si dokonce svého plyšáka přivezla z Ukrajiny. Medvídek byl už docela opraný a levé ucho měl několikrát spravované, ale Polina by ho za nic na světě nevyměnila.

„Ura! Uraaa!!!“ řval Anatolij, když se mu podařilo strefit se krtkem v modrých kalhotkách do prázdné krabice u zdi, a hned se sápal po dlouhatánské plyšové krajtě, aby ji poslal za krtkem.

„Movčy, Toliku!“ pokoušela se mu Svitlana zacpat rukou pusou, aby ho umlčela.

Jelyzaveta, která se právě vracela ze sborovny se štosem nakopírovaných papírů s obrázky a s českými popisky, strnula ve dveřích.

„Tyša! Tyša!!!“ zahromovala ve snaze zjednat ticho.

Marně. Necítili se být ve škole. Celý podnik brali jako zábavný kemp, který jim umožní pořádně se vyřádit. A že jsou na půdě školy? Jim to tak nepřipadalo. Místnost bývalé družiny byla plná hraček. Podlahu pokrývaly koberce se vzorem fotbalového hřiště a silničních křižovatek a až na pár stolků a laviček naskládaných podél oken tu ležely barevné relaxační vaky.

Chlapec s kapucí na hlavě se krčil pod větvemi keře a s žádoslivým pohledem nahlížel dovnitř. Nahlas by to nepřiznal, ale v duchu si přál být s nimi. Možná by si i s dvěma malými cvoky zahrál na bojovou stíhačku. Nebo by té kudrnaté a té copaté holce ukázal, že česká abeceda je podobná anglické, jen se písmena jinak čtou. Ale nejspíš by s ostatními házel plyšovými medvědy, opicemi a další

havětí. Stejně jako ten zrzek by popadl velkého hadrového hada, točil by s ním nad hlavou jako lasem a...

Zvuk, který se znenadání a se zlověstným praskotem rozlehl všemi místnostmi školy, byl natolik hlasitý a nečekaný, že zaskočil i chlapce venku za oknem, takže upadl na záda. V bývalé družině všichni na okamžik strnuli. A pak, jako když do nich střelí, se každý snažil někam se schovat.

Útěk

Uplynul další týden a ukrajinské děti konečně začaly dělat v osvojování si českého jazyka pokroky. Pochopily, že žádná jiná škola než česká momentálně nefunguje. Zvlášť ti malí se učili velmi rychle.

„Menují se Polína. Jsem z Ukrajíny. Jak se máš?“

„Mám se dobřřře.“

„Ja chodžím do škóly.“

Brebentili jeden přes druhého.

I Volodymyr s Oleksandrem se zlepšili. V jídelně si sice pořád ještě neuměli požádat o přídavek a pletli si buráky s burjaky, tedy s červenou řepou, ale základní fráze už stačili pobrat.

Jediný, kdo se nesnažil, byla Anhelina.

„Chodíš pozdě. Neučíš se. Nedáváš pozor,“ chrčila na ni Jelyzaveta jednu větu za druhou.

Schválně česky. Aby holka viděla, jak se nechytá.

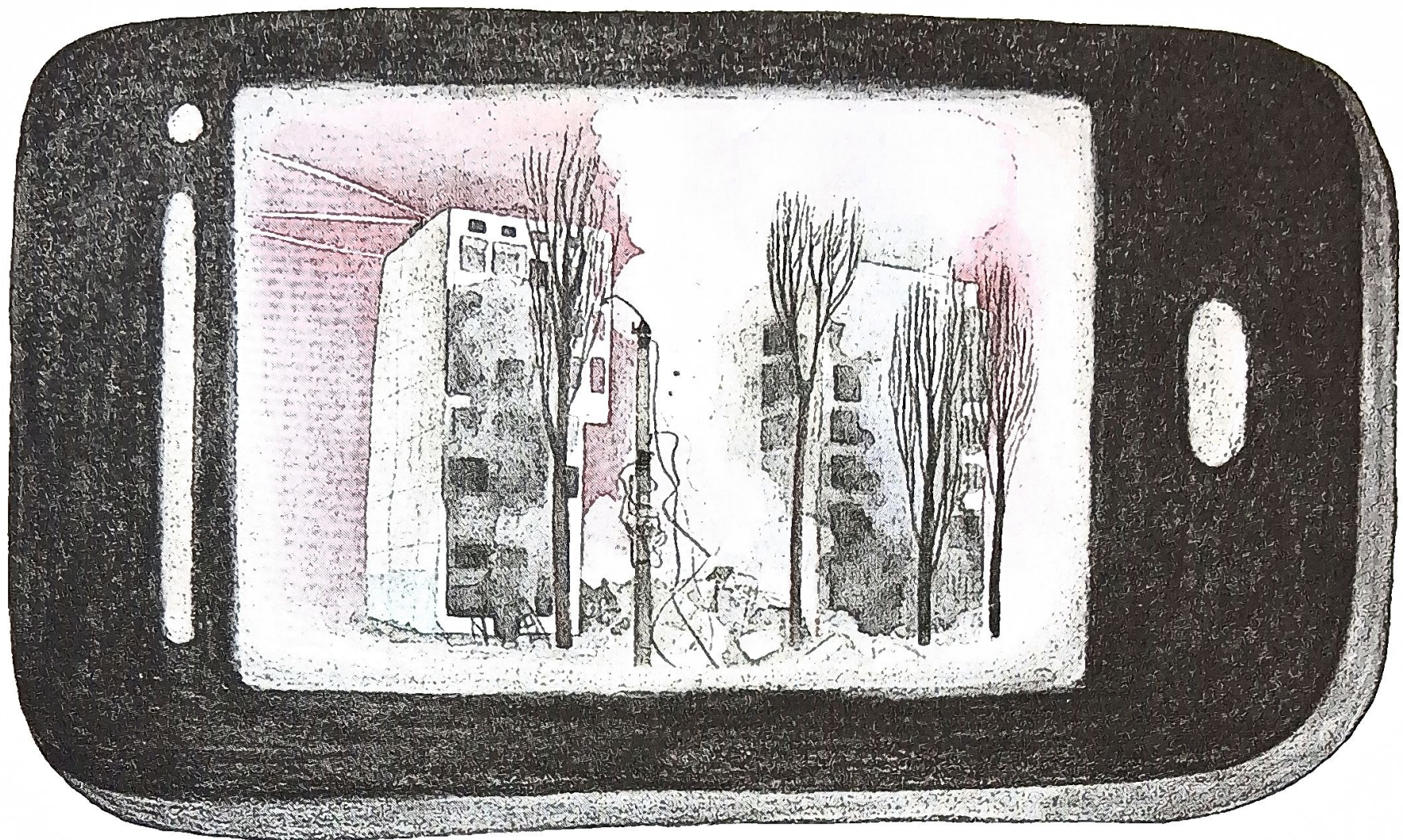
„Ja ne rozumiju,“ zamumlala teď se sklopenou hlavou.

„I čomu?“ opáčila Jelyzaveta přísně. „Jenže proč nerozumíš? Já ti to řeknu. Ty ne včyššja – ty ne rozumiješ! Neučíš se – nerozumíš!“

„Ja choču pojichaty v Ukrajinu,“ zvedla brunetka vzpurně hlavu a rozhlédla se po třídě.

Chtěla domů. Ostatní jistě taky, ale ona jediná to dokáže takhle nahlas říct. Byla na sebe pyšná. Nemůže tu sedět, když... když...

Jelyzaveta si všimla, že Anhelina má oči plné slz. Přemýšlela, jak má zareagovat. Jak téhle nešťastné dívce vysvětlit, že nyní se na



Ukrajinu vrátit nemůže. Oleksandr ji však předešel. Prstem párkrát přešel po displeji mobilu a pak ho Anhelině strčil přímo pod nos.

Zírala na záběry vybombardovaných měst. Jedna ruina za druhou. Nádraží, divadla, obytné domy, školy... sama to viděla mockrát.

„Ty chočeš pojichaty tudy?“ ukázal Oleksandr prstem na jednu z fotek a pohlédl na dívku, jako by spadla z vesmíru. Tam že by se chtěla vrátit?

Anhelina však za hromadami sutin viděla něco jiného. Stiskla rty a vyrazila Oleksandrovi mobil z ruky. Ještě slyšela, jak se rozkrápl na podlaze, a vyběhla ven.

„Ty durna!“ zakřičel za ní Oleksandr zlostnou nadávkou.

Kluk v kapuci ji sledoval až k ubytovně, kam se hnala jako šílená. Když ale vletěla dovnitř, zůstal v skrytu, schovaný pod schody.

Anhelina rozrazila dveře, které tu nikdo nezamykal, a rychle se rozhlédla. V jejich pokoji bylo prázdno. Vlastně nevěděla, co by dělala, kdyby u stolu viděla sedět mámu. Ale máma tu není. Šla na další zbytečný pohovor. Místo aby se společně vrátily a pokusily se...



Všechno je na nic! vztekala se Anhelina a zlostně vytáhla ze skříně igelitku s logem, které jí nebylo ani povědomé, natož aby věděla, čemu touhle taškou dělá reklamu. Dovnitř naházela několik triček, která jí kdosi věnoval cestou, velký huňatý svetr a pyžamo, v němž tehdy tu strašnou noc plnou náletů utíkala do sklepa pod jejich domem. Přihodila pár kusů prádla, ponožky, sluchátka a nabíječku k mobilu, kartáček na zuby a pastu.

Nic víc jí tady nepatřilo. Všechny svoje věci nechala doma. Oblečení, knížky, notebook, police plné DVD, fotky z dob, kdy byla malá, sbírku mušlí od Azovského moře, kam jezdívali na prázdniny, zlaté náušnice s kamínky ve tvaru pomněnek, kostým Hermiony, v němž před dvěma roky šla na školní besídku, taštičku se šminkami, které jí mamka sice nedovoluje nosit do školy, ale když jdou do kina, namaľovat se smí... Ted' jí zbyl jen kartáček a pasta.

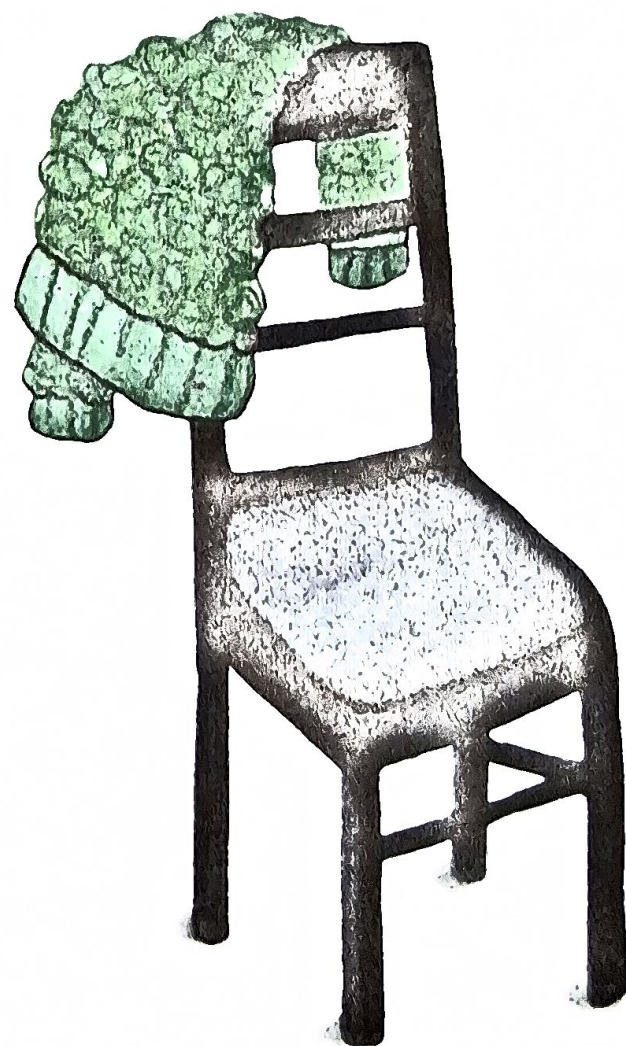
V tu chvíli jí došlo, že pastu mají s maminkou společnou, tak ji z igelitky zase vylovila a položila ji na stůl. Vlastně i ten svetr si s mámou půjčovaly podle toho, které zrovna byla víc zima. Většinou Anhelině, ale Anhelina mamku podezírala, že pocit chladu nepřiznává, hlavně aby ona byla v teple. Vytáhla svetr z tašky a pečlivě ho přehodila přes opěradlo jedné z židlí. Igelitka byla rázem poloprázdná.

Už ji chtěla popadnout, že půjde, když si sáhla do zadní kapsy kalhot pro mobil. Zamračeně se na něj podívala a se zachvěním si v duchu přehrála scénu s Oleksandrem.

„Blin!“ ujela jí nadávka, nejradši by si nafackovala.

Znovu zalovila v tašce. Vytáhla sluchátka i nabíječku a všechno včetně svého mobilu vyskládala na stůl.

ДЛЯ ОЛЕКСАНДРА načmárala na kus papíru. Nápis byl azbukou a znamenal PRO OLEKSANDRA. Potom papír zatížila mobilem a ubrečená vyběhla ze dveří.



Lavička

Anhelina brala schody dolů po dvou. Vyběhla na ulici a dveře ubytovny za ní zapadly s nečekaně tichým cvaknutím. Potom však stromy rozkomíhal studený vítr a jí došlo, že si nahoře zapomněla bundu.

Byla jí sice trochu velká a určitě nebyla nová, hlavně u kapes se dalo poznat, že už má leccos za sebou. Ale jinak vypadala dobře a zip fungoval, tak si někdo řekl, že nějakému uprchlíkovi ještě poslouží. Posloužila. A sloužila by dál, kdyby ji teď Anhelina nezapomněla nahoře na věšáku. Pár vteřin zvažovala, že se pro ni vrátí, ale bála se, že pokud vyjde schody, odvaha ji opustí a zůstane tam. Nakonec pohodila hlavou a znovu vyrazila.

Na protější chodník přeběhla, aniž by se podívala, jestli něco nejede. Cyklista ve žlutozelené reflexní helmě se jí vyhnul na poslední chvíli, nebezpečně zavrával a naštěstí už jen v mírné rychlosti narazil do kontejneru na tříděné sklo.

„Chceš mě zabít, kozo pitomá?“ hodil za ní vztekle.

Nevěděla, co znamená *zabítkozopitomá*, ale domyslela si, že nic lichotivého to nebude. Ještě víc ji to zatvrdilo.

Proběhla alejí podél potoka a pustila se do nitra parku. Někde za ním by měla být zastávka dálkových autobusů. Minula venkovní posilovnu, fontánu a besídku porostlou břečťanem a každým dalším krokem zpomalovala. Cítila, jak se jí rozčilením třesou nohy, a nakonec sebou vděčně plácla na první lavičku, na níž visel nápis, kterému nerozuměla.



NESE DAT,
NATRENO

„Tos tomu dala, holka,“ zastavila se u ní po chvíli mladá maminka s kočárkem.

„Holka?“ opakovala Anhelina nechápavě. Na co ta paní potřebuje jehlu? „U mene nemaje holky,“ špitla, protože jehlu s sebou vážně neměla.

„A tak,“ pochopila paní, že má před sebou dívku z Ukrajiny. „Ty si to neumíš přečíst,“ ukázala na papír přivázaný k lavičce. „Je tu napsáno NESEDAT, NATŘENO.“

„Natrřeno? Ja ne rozumiju.“

„Nerozumíš... tak vstaň. Get up,“ přešla do angličtiny, a když Anhelina vstala, naznačila jí, ať se podívá dozadu na kalhoty.

„Blin!“ vyjekla při pohledu na bílé pruhy na džínách.

Nebyly to její džíny, které nosila doma, ale byly první, které od útěku z Charkova sehnala a konečně jí sedly. Teď byly viditelně zničené.

„Ščo ja teper budu robyty?“ hlesla zoufale, protože opravdu nevěděla, co si počít.

„To nevím, holka,“ pokrčila paní rameny.

Anhelina na ni znovu překvapeně pohlédla. Holka? Co ta ženská pořád má s tou jehlou?

Jenže dítě v kočárku se rozplakalo a paní se s drkocáním rozjela pryč.

Anhelina zůstala stát v parku úplně zmatená. Najednou nevěděla, co tam dělá. Co si jako myslela? Že se sama vrátí do Charkova a bude tak dlouho hledat, dokud je nenajde? Jak se tam chtěla dostat? Vlákem? Bez peněz? Bez dokladů? A mámu tu nechá? Až v ní hrklo.

Jak před hodinou bez rozmýšlení vyběhla z domu, tak nyní bez rozmýšlení pádila zpátky.

Kluk s kapucí staženou do čela celý výjev zpovzdálí sledoval. Teprve když žena s kočárkem i hubená hnědovláska zašly mezi stromy, vylezl ze skrýše.

Má teď zadek jako zebra, pomyslel si pobaveně při pohledu na Anhelinu mizející v dálce. A pořád lítá jako splašená kobyla. Vlastně jako splašená zebra, opravil se. Pak se sehnul pro igelitku, která zůstala ležet vedle čerstvě natřené lavičky, a loudavým krokem se vydal k východu z parku za zebrou Anhelinou.

Večer byl v místnosti se dvěma židlemi ve znamení ponurého ticha. Maminka seděla u stolu, hlavu v dlaních, a přemýšlela, jestli má Anhelině ještě jednou promluvit do duše nebo jestli ta odpolední bolavá scéna, kdy na dceru poprvé od útěku z Ukrajiny křičela, přinese nějaký výsledek.

Ze školy volali, že je s Anhelinou těžká práce. Že se nechce učit, je výbušná a drzá, a dokonce prý někomu rozbila mobil. A aby toho nebylo málo, zničila si džíny a nedokáže vysvětlit, proč její ponožky a trička visely v igelitce zvenčí na klice dveří. Ted' tu sedí na zemi, jako by se bála, že se přilepí i k té rozviklané židli.

„Bože mij, dytyno,“ vzdychla nakonec máma ustaraně a sáhla po štosu formulářů, které musí vyplnit, aby mohla podat žádost o prodloužení statusu uprchlíka, aby Anhelina mohla chodit do školy, kam nechce, a aby ona sama mohla chodit do práce, protože když jsou aspoň ony dvě konečně v bezpečí, nehodlá být nikomu na obtíž.

A hlavně se pořád musí snažit, aby něco zjistila. Jelikož naděje umírá poslední.

„Ja budu pracjuvaty a ty pideš do školy,“ pronesla maminka už měkkým, ale rozhodným hlasem.